

Traditions transformed within the scope of rural tourism: A sample for tourism village

Kırsal turizm kapsamında dönüşen gelenekler: Turizm Köyü örneği¹

Meryem Bulut²

Abstract

The fact that rural tourism comes into prominence in struggling with poverty and in development as an instrument of solution, and the fact that it protects and develops local occupations of economic value differentiates people's behaviors are the research problems of this study.

This study makes an effort to understand the process of building rural tourism in the Village of Tourism which has been opened to rural tourism for rural development, and to analyze the reflections in the community within the framework of the concepts of ecotourism, neoliberalism and tradition. The study aims to focus on the explicit and implicit meanings of offering rural tourism service for the villagers and to inquire traditions.

Villages transformed by supposedly preserving their traditionalism for the purposes of rural tourism and the villagers who are to serve to rural tourism are being commodified, re-created and consumed. The reflections of neoliberalism into the villagers behaviors can easily be observed, just as the changes neoliberalism has caused in every field of life. Traditions are being re-created so that they serve to popular consumption.

Keywords: Tradition; popular consumption; rural tourism; village; transformation.

Özet

Sürdürülebilirlik kapsamında kırsal turizmin, az gelişmiş bölgelerdeki yoksullukla mücadele ve kalkınmada bir çözüm aracı olarak öne çıkması ve yöresel ekonomik uğraşları (tarım, el sanatları vb.) koruması ve geliştirmesinin insanların davranışlarını farklılaştırması bu araştırmanın sorunsalını oluşturmaktadır.

Araştırma kırsal kalkınma kapsamında kırsal turizme açılmış olan Turizm Köyü'nde, kırsal turizmin köyde yaşayan insanlara arasında inşa edilmiş sürecini anlamaya çalışmak, topluluk arasındaki yansımalarını, ekoturizm, neoliberalizm ve gelenek kavramları çerçevesinde çözümlenmektedir. Köylüler için kırsal turizm hizmeti sunuyorum olmanın açık ve örtük anlamları üzerinde yoğunlaşarak, geleneklerin sorgulanması hedeflenmiştir.

Kırsal turizm kapsamında sözde gelenekselliği korunarak dönüştürülen köyler ve kırsal turizme hizmet verecek olan köylüler ve geleneksel değerler; metalaştırılarak yeniden üretilerek tüketiliyor. Neoliberalizmin yaşamın tüm alanlarında yarattığı değişimler gibi köyde yaşayan insanların davranışlarına yansımaları da kolaylıkla görülüyor. Gelenekler, popüler tüketime hizmet etmesi amacıyla yeniden üretiliyor.

Anahtar kelimeler: Gelenek; popüler tüketim; kırsal turizm; köy; dönüşüm.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

¹ Köyün gerçek adı değildir.

² Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Antropoloji Bölümü, mbulut@ankara.edu.tr

GİRİŞ

Dünyada son yıllarda ekonomik, sosyal, siyasî ve teknolojik gelişmelere paralel olarak sürdürülebilir kalkınma ve turizm anlayışında önemli farklılıklar gözlenmeye başlamıştır. 1980'lerden itibaren artan bir şekilde turizm sektöründeki, doğayı bozucu gelişmeler ve bunların ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlar, toplantıların ana temasını oluşturmuş ve kendi geleceğini tehdit etmeyen yeni turizm politikaları ve stratejilerinin oluşturulması ve uygulanması yönünde girişimler başlatılmıştır. Ekoturizm sürdürülebilir kalkınmanın bir parçası olarak ve az gelişmiş bölgelerdeki yoksullukla mücadele ve kalkınmada bir çözüm aracı olarak öne çıkmıştır (Lee et al., 1998:40-47). Buna göre sürdürülebilir bir toplum ise gelecekteki nesillerin ihtiyaçlarının da karşılanması gerektiğine inanan toplumdur. Sürdürülebilirlik; artan tüketim ve nüfus yerine, sürekliliği, kalıcılığı ve insanlar için güvenli bir geleceği vurgular (Callenbach, 2011:120). Ekoturizm, doğal ve kültürel kaynakları temel alan ve bunları tahrip etmeyen küçük ölçekli bir turizm türüdür ve kitle turizmini reddeder (Soykan, 2002:158). Ekoturizm, turistlerin, yerel yaşamları tanıması, yeni bilgi ve deneyimler edinmesini sağlamaktadır. Uygulandığı yörelerde; yeni yapılanma yerine var olan yapıların (köy, çiftlik, yayla evleri vb.) yeniden kullanımını teşvik eder ve yöresel ekonomik uğraşları (tarım, el sanatları vb.) korur ve geliştirir (Doğaner, 1996:36). Kısacası kırsal turizm; yukarıda yer alan argümanlar üzerinde temellendirilmektedir.

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları: Sürdürülebilirlik kapsamında kırsal turizmin, az gelişmiş bölgelerdeki yoksullukla mücadele ve kalkınmada bir çözüm aracı olarak öne çıkması ve yöresel ekonomik uğraşları (tarım, el sanatları vb.) koruması ve geliştirmesinin insanların davranışlarını farklılaştırması sorunsalımızı oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacı, kırsal kalkınma kapsamında kırsal turizme açılmış olan Turizm Köyü'nde, kırsal turizmin köyde yaşayan insanların arasında inşa edilmiş sürecini anlamaya çalışmak, topluluk arasındaki yansımalarını, ekoturizm, neoliberalizm ve gelenek kavramları çerçevesinde çözümlemektir. Köylüler için kırsal turizm hizmeti sunuyor olmanın açık ve örtük anlamları üzerinde yoğunlaşarak, geleneklerin sorgulanması hedeflenmiştir.

Kırsal kalkınma uygulamalarının yapıldığı alanlardan birisi olarak öne çıkarılan Turizm köyü araştırma alanını oluşturmaktadır. Araştırma, gündelik yaşamın ayrıntılarında gizli olan neoliberalizmin etkilerine ve geleneklerin yeniden icat edilmesine odaklanacaktır.

Bu çalışmada araştırmanın ilk aşamasında Turizm köyüne ulaşmak için Turizm Köyü Kalkınma Derneği ile iletişime geçilmiştir. Köy ziyaret edilmiş ve köyde yaşayanlar ile vakit geçirilerek çeşitli konularda sohbet edilmiştir. Görüşmeler 50 ve 65 yaş aralığında yer alan, çoğunluğu ilköğretim mezunu kadın ve erkekler ile yapılmıştır. Köy doğumlu olup köy ile bağlantısı devam eden ve köy dışında yaşayan bir kişi de görüşmeye dâhil edilmiştir.

Çalışma; köye dair veriler; açık uçlu görüşme sorularından, izin alınarak kullanılan görsel/işitsel belgeleme ve köye ilişkin notlardan oluşmaktadır.

Köye İlk Adım: Köyde bizi 50 yaşın üstünde kadın ve erkekler karşıladı. Başımızın üstüne *“berekat getirsin köyümüze”* diyerek buğday ve su attılar. Bu geleneksel uygulamaya bazı köylerde, gelin ve damat, damadın ailesinin evine girerken, erkeğin ailesi tarafından üzerlerine buğday vb. ürünler atıldığına çeşitli kaynaklarda rastlamak olanaklıdır. Delaney'e göre köylüler; yeni gelinin (toprak) bereket getirdiğine inanırlar (Delaney, 2001:175). Boratav, bazı köylerde gelinin evin önünde kayınvalidesinin elini öperken, başının üzerine arpa ve buğday gibi tahılların serpiştirildiğine değinir (Boratav,1984:185). Bu köyde gelinlerin üzerine atılmakla birlikte köye gelen konuklarında üzerine atıldığını öğreniyoruz. *“Bu uygulama köye gelen her konuk için geçerli değil sadece devlet büyükleri için yapılır.*

Benim çocukluğumdan beri yapılır.”³ Köyün meydanında karşılanıyoruz. Bize misafirperverliklerini gösteriyorlar. Delaney’in bulgularına göre bir köyün misafirperver olarak görülmemesi ciddi bir suçlama sayılır(Delaney, 2001:230). Delaney’in araştırmasının üzerinde 35 yıl geçmiş olmasına (1980) ve köylerdeki değişimlere rağmen misafir ağırlamaların aynen devam ettiği görülüyor. Bizi temsili evlerden birine (kırsal turizm için oluşturulan), götürerek kadınları ve erkekleri, önceden hazırlanmış yemek masaları olan ayrı odalara yerleştiriyorlar. Yemek devam ederken giysilere ilişkin mini bir gösteri izliyoruz. Bu gösteri de“örtme”(dış örtü) dedikleri uzun, başın üstünden atıldıktan sonra neredeyse tüm bedeni kaplayan el yapımı bir örtü ile ”kapama” dedikleri daha minik ve başı örtme işlevi gören ikinci bir tamamlayıcı örtüyü görüyoruz. Ayrıca “guhuk” dedikleri iç örtü var. Bunların her birinin kenarlarında; turuncu, siyah, beyaz, kırmızı renklerde ve her biri ayrı bir anlam ifade eden üç farklı desen görünüyor. Eskiden her genç kız kendi “örtme” sini kendisi hazırlamış. Örtme üretiminin kaybolmaya başladığını öğreniyoruz. Ellerinde kalan son örtmeleri köye gelen yabancılara gösteriyorlar. “Örtme” kına gecelerinin vazgeçilmez aksesuarı olmasının yanı sıra, evli kadınların gündelik olarak evin dışında kullandıkları bir giysi olarak yakın zamana kadar kullanılmış. Son yıllarda sadece gösterilerde kullanılan bu örtü, kullanmanın evli olduğunu gösteren simgesel anlam taşımış.

Turizm Köyünün Özellikleri: Köyde toplamda 150 hane vardır ve bunların yaklaşık yarısı (80 konut) kullanılmamaktadır. Köyde 200-250 kişi yaşıyor. Bunların beşte biri 30 yaşlarında, geriye kalanlar 60-80 yaş aralığında yer almaktadırlar. Turizm Köyü’nün, köy odası, cami, sağlık ocağı (iki haftada bir gelen doktor), öğrencisiz ve öğretmensiz okulu vardır. Köyde yaşayan yedi öğrenci taşınabilir sistem ile yakın çevrede bulunan başka bir köyün okuluna gitmektedirler. Köyde; içme suyu, telefon, kanalizasyon, elektrik, internet gibi hizmetlerin var olduğu görülmüştür. Köyde ağırlıklı olarak kentlerde yeni bir yaşam kuramayacak kadar yaşlı ve emekliler yaşamını sürdürmektedir.

Köyün evleri beton ve tahtadan oluşmakta olup, evler birbirine oldukça yakın olup dar sokaklar ile birbirlerine bağlanmıştır. Evler; başlangıçta yer alan küçük bir giriş, mutfak ve bir odadan oluşmaktadır. Odalarda duvarın en üstünde aile fotoğrafları, gündüz oturmak, gece uyumak için kullanılan somya, kanepeler, televizyon yer almaktadır. Hamur açmak için kullanılan ahşaptan yapılmış “tahta” aynı zamanda, yere oturularak yemek masası olarak kullanılsa da bazı evlerde ayrıca yemek masaları kullanılmaktadır.

Cumhuriyet’in ilanından birkaç yıl sonra ilki, daha sonraları ikincisi açılan okulun, bugün ne öğrencisi, ne de öğretmeni kalmamıştır. Okul, toplantılar (il ve ilçelerden gelecekler) için kullanılmak üzere yapısı korunarak salona dönüştürülmüş, gaz lambaları görüntüsü içine ampuller yerleştirilerek geleneksellik korunmaya çalışılmıştır. Toplantılar için hazırlanan masalar ve sandalyeler, modern yaşamın parçaları olarak binanın içinde yerlerini almışlardır.

Köyde etnik ya da dinsel aidiyetler vurgulanmamaktadır. Örneğin öğle namazı için yanımızda ayrılanlar olduğu gibi bizimle birlikte oturmaya devam edenlerde olmuştur. Kimse bir diğerine namaz vaktini hatırlatmamıştır. Ancak Ramazan aylarına çok önem verildiğini öğreniyoruz. Ramazan aylarında bütün köylü yemekhaneye gelerek ve dini pratikleri yerine getirerek yemeklerini yerlermiş. Bu köyde iki tane yemekhane olduğunu görüyoruz. Köyün ortak kullanım alanı olan yemekhanelerin; mevlit, düğün ve cenaze gibi özel günlerde kullanıldığını öğreniyoruz. İki katlı olan yemekhanenin alt katında yemekler pişiyor ve kadınlar burada yemek yerken, üst katı erkekler yemek için kullanıyorlar.

³ Erkek M.O (50 yaşında).

Her yıl “Hıdırellez Şenlikleri” düzenleniyormuş. Köy halkının adak şeklinde kurban kestğini ve ellerinde ne varsa getirip paylaştıklarını öğreniyoruz. Şenlik sırasında köyde bulunan Yatır buluşma noktası oluyormuş. Yatır’ın yanında geçerken dua okunması yapılmıyor dolayısıyla bize de okumamız için uyarı gelmiyor. Belki de gündelik yaşamlarının merkezinde yer alan Yatır için özel günler dışında dua okumayı gereksiz buluyorlar. Yatır’ın yanında bulunan karadut ağacının altında bulunan iki mezarlıkta kimlerin olduğu bilinmiyor. Yatırın tarihi, “*benden eskidir*” şeklinde yanıtlanıyor. Yatır, Hıdırellez şenliğinin dışında yağmur duasından dönenleri de ağırlıyormuş. Köyde yağmur duası, bir dağın tepesine hep beraber çıkılarak yapılıyor. Yağmur duasının yapıldığı tepe gibi Yatır da bereketin çağrıldığı önemli alanlardan birisi olarak köylünün gözünde ağırlığını korumaya devam ediyor.

Eskisi kadar kullanmadıklarını söylese de (evlerinde çamaşır makineleri olduğu için), ortak çamaşırhanesi var ve izler hala kullanıldığını gösteriyor. Bu çamaşırhanede karşılaştığımız çamaşır yıkayan kadın “*kül kokusudur çamaşırı temiz kulan*”⁴ diyor. Burada çamaşır yıkamasını çamaşırın boyutlarının büyüklüğü ile açıklıyor. Büyük boy çamaşırın ancak burada temiz olacağını söylüyor. Aynı zamanda çamaşırhanenin içindeki ocakların, özel günler için büyük kazanlar ile yemek pişirme yeri olarak kullanıldığını öğreniyoruz. Bazı aileler, çamaşır makinelerine sahip olsalar da elektrik ve su parası vermemek için özellikle büyük parça çamaşır için çamaşırhaneyi kullanıyor. Modern araçlara sahip olsalar da çamaşırhane gibi ekonomik gideri (su ve ateş için kullanılan odun ücretsiz) olmayan geleneksel kullanım alanları varlıklarını sürdürüyor.

Köyde kadınlar, farklı isimleri olan taş fırın dedikleri fırınlarda(dört tane), 15-30 gün ara ile bir araya gelip yardımlaşarak ekmek yapıyorlar. Çamaşırhane için kullanılan odunlar gibi fırın için kullanılan odunları hatta ısınma için kullandıkları odunları ücretsiz ediniyorlar. Ekmek yapımında da geleneksel yöntemler korunuyor. Her gün ekmeği ilçeden almaları olanaklı olmayabilir. Ortak çamaşırhane ve fırınlar geleneksel yapısını korusalar da köy, teknolojinin nimetlerinden epeyce yararlanmış görünüyor. Neredeyse her eve güneş enerjisi için gerekli araçlar kurulmuş ve her evin suyu var. “*Su taşımaya gerek kalmadı artık, kollarıma özgürlük*”⁵ diyerek evlerine suyun gelmesinin önemi vurguluyor.

Geleneksel özelliğini koruyan evlerin üzerinde yer alan güneş enerji araçlarının oluşturduğu zıtlıklar gibi sokaklarda zıtlıklar içeriyor. Kuru yapı yani harçsız olarak taştan yapılmış tahıl ambarları; çivisiz olarak oluşturulan ahşap saman ambarlarının yanında, modern yaşamın getirdiği belki de kırsal turizm sonucu oluşan boş pet şişeler üst üste yığılı olarak yerlerini almışlar.

Köydeki Evlilikler: Eskiden köy dışında olanlar ile evliliklere onay verilmezmiş, buna rağmen kuzen evliliklerinin olmadığı söyleniyor. Kuzen evliliklerini saklamaya çalışıyorlar ancak köyün beşte biri berdel şeklinde kuzen evliliği yapmış . Köyde çok eşlilik hoş görülüyor. Şu ana kadar köyden yalnızca bir erkeğin aynı anda iki kadınla evli olduğuna tanıklık ettiklerini öğreniyoruz. İki eşli adama selam vermediklerini ve kahvede masasına oturmadıklarını söylüyorlar.⁶ Ayrıca evlilik dışı ilişkinin görülmediği ve asla kabul edilemeyeceği söyleniyor. Evliliklerde başlık parası kullanılmıyor ama “süt hakkı”⁷ adı altında kadının ailesine bir miktar ödeme uygulamasının devam ettiğini öğreniyoruz.

Köyde yaşayanların bazıları düğünlerini ilçede ya da kentlerde düğün salonlarında yaparken, kadın-erkek birlikte oturabildiklerini ancak birlikte eğlenemediklerini öğreniyoruz. Köyde yapılan

⁴ R. Hanım(60 yaşında).

⁵ T. Hanım (50 yaşında).

⁶ Köyde yaşayan kadınlar

⁷ Köyde yaşayan kadınlar

düğünlerde ise erkekler meydan yerinde, kadınlar ise evlerde eğlenirlermiş. Kına gecelerinde konuklara; kına ve kuru yemiş dağıtılarak, müzik aleti olarak tef kullanılmış. Kına için gelin, kadınların olduğu bir odaya kafasında kalın işlemeli kırmızı bir örtü ile getirilir, üzüm, çeşitli yiyeceklerin olduğu büyük bir sini türküler eşliğinde konuklara ikram edilmiştir. Üzerinde de birkaç büyük altın takının yer aldığı kırmızı ince örtü ve bakır kına tabağı ile iki adet mumun kına gecelerinin vazgeçilmez aksesuarı olarak uzun süredir devam ettiğini belirtiyorlar.

Düğün sonrası ev gelin ve damada bırakılarak, gerdek gecesi sonrası “*duvak açma*” töreni düzenleniyor. Eskiden gelinin bekaretinin simgesi olarak çarşaf, herkesin görmesi için asılırken, şimdilerde sadece damadın annesine gösteriliyor.

Çatışmalar: Köyde anlaşmazlıkların olmadığı hatta hiç çatışmanın olmadığını belirtilmesi akılda soru işaretleri bırakıyor. Köy muhtarı çatışma için “*Kol kırılır, yen içinde kalır*”⁸ diye açıklıyor. Var olan çatışmalar ve küslükleri köyün yaşlıları çözüyormüş. Bu köyün adının 1920-1980 arası adli kayıtlarda neredeyse yok denecek kadar az olduğunu ve aralarında olan çatışmaların da geleneksel yöntemlerle çözüldüğünü öğreniyoruz.

Köyde genelde cinsiyete dayalı miras eşitsizliği görülüyor. Kendisinin hakkı olan bahçeyi ağabeyinin vermediğini söylüyor⁹. Erkeklerin mirasta öncelikli yerinin olduğu anlaşılıyor.

Geçim Kaynakları: Köyde yapılan tarım işlerinde; erkeklerin aktif olarak yer aldıkları görülürken, kadınların yemek yapmak gibi hane içi işlerde yer aldıkları görülüyor. Kadınlar ve erkekler arasında gerçekleşen hane dışı işbölümü; erkeklerin tarla işlerinde, kadınların yemek yapıp tarlaya götürmesi sınırlandırılmış. Ancak kadınlar yazın 4-5 ay bahçede çalışarak, biber, fasulye gibi ürünler yetiştirerek, kışın kullanacakları gıdaları hazırlıyorlar. Köyde tarım işlerinin dışında; arıcılık ve hayvancılık yapanlar var. Bugün sayıları çok azalsa da köyün yakınlarında 1979 yılında açılan maden ocağında çalışanların olduğu belirtiliyor. Madenden yana korkuları olsa da, ekonomik olarak köylüyü rahatlatmış olduğunu anlıyoruz. 1979 yılına kadar çok yoksul olduklarından söz ediyorlar. Maden ocaklarının tehlikeleri karşısında da pek çok konuda olduğu gibi “*devlet baba*”nın bir şekilde onlara el uzatacağını düşünüyorlar.

Köylülerin geçim kaynaklarından biri olan hayvan yetiştiriciliğinden geleneksel yöntemler terk edilmiş görülüyor. Büyükbaş hayvanlar oldukları yerde bağlı, suyu, yemi (satın alınan) önünde, kırırdamadan bakılıyor. Sahibi “*eskiden kaldı olatma, onları dolaştıracak adamımız yok*” diyor¹⁰. Hayvan yetiştiriciliği de bakım ve beslenme şekli modernleşmeden (işlenmiş yemler) nasibini almış görülüyor.

Tarımsal ürünler satmıyorlar. Zaten satacak kadar da üretilmiyorlar. Kendi aralarında ürünlerini değiş tokuş yaptıklarını öğreniyoruz. Bu köyde de mübadelenin karışık gerçekliği yani mübadele oranlarının belirsizliği görülüyor. Mallar, mübadele edenler arasında birbirine denk kabul ediliyor. Sahlins’de belirtildiği gibi benzer mallar farklı alışverişlerde birbirleriyle farklı oranlarda da mübadele edilebildiği görülüyor (Sahlins, 2010).

Kırsal Turizme Geçiş: Turizm köyü için 2007 yılında kurulan *Turizm Köyü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği*; köyün sahip olduğu değerleri ve kırsal kimliğini korumayı, köylülerinin birliğini geleceğe taşımayı hedeflemektedir. Dolayısıyla derneğin amacı kırsal turizm aracılığıyla köylüye bir kazanç yolu açmaktır. Turizm köyünde doğan ancak köy dışında yaşayanlarda köyün ihtiyaçları için

⁸ Köy muhtarı

⁹ S. Hanım

¹⁰ G. Hanım

katkıda bulunmakta oldukları görüşmelerde anlaşılıyor. Köy halkı turizme destek vermek ve köylerinin kalkınmasına katkı sunmak amacıyla köye gelenlere kendi üretimleri olan ürünler ve yöresel lezzetleriyle yiyecek-içecek hizmeti sağlamaktadır. Köy kırsal turizme açılması için destek almış ve bazı evler pansiyon olarak dönüştürülmüştür. Yapılan bir çalışmaya göre köylerindeki turizm uygulamalarına olumlu baktıkları saptanmıştır (Gökçe ve Açıköz, 2014:273-282).

Köy, konumu ve iklimi nedeniyle kırsal turizm için uygun bir merkez olarak görünüyor. Köye ziyaret edenlerin yemek ihtiyaçlarını köylüler karşılamaktadırlar. Ayrıca köyde yaşayanların konutlarını kırsal turizm kapsamında ev pansiyonculuğuna açması ile sınırlı sayıda ziyaretçiye konaklama olanağı sağladığı görülüyor.

Kırsal turizm için hazırlanan belli evlere sürükleniyoruz. İsteğimiz dışında gerçekleşen dans gösterileri, turizme yönelik gösterinin bir parçası olarak görünüyor. Belirli yaştaki insanların oynamaları ve tempo tutmaları isteksiz ve hatta iğreti duruyor. Köyde istemememize rağmen sergilenen ve tanık olduğumuz oyun gösterisi; kurallar dâhilinde nerdeyse imkânsız olarak görülebilecek bir durum. Köylerinde yapılan düğünlerde kadın ve erkekler farklı bölgelerde eğlenirken, cenazeler ve düğünler için hazırlanan yemekleri ayrı yerlerde yerken, bizleri de kadın ve erkek olarak ayrı odalara ayırırken gösterinin birlikte yapılması ilginç geliyor. Köyün turizm noktası olma konumunda kaynaklanan esneklik olduğunu düşündürüyor.

Kırsal Turizmin Kazançları: Köy, kırsal turizme açılrsa da bundan dolayı düzenli para kazanamıyor. “*Düzenli konuk gelmesi yok. Gelenleri de ikili ilişkilerle dernek sağlıyor. Sadece her yıl Mayıs ayında düzenlenen “Hıdırellez Şenlikleri”ne yaklaşık 3000 kişi geliyor. Bu konuklara yiyecek hazırlığı köyde yaşayanlara zor geliyor. Aslında bütün hazırlığı dernek yapıyor. Hala turizmden dolayı para kazanacaklarını ve bunlardan geçinebileceklerine inanmıyorlar.*”¹¹ Kırsal turizmden dolayı gelen konuklara konaklama ve yemek satıyorlar. Ancak bu etkinlikler geçimlerini sağlayacak bir sürekliliğe ulaşmış görünmüyor. Turizm konusundaki konuşmalarda hemen hemen hepsinin benzer şeyleri söyledikleri görülüyor. Bizi kendi belirledikleri rotaların dışına çıkarmamaya çalışmaları gibi konuşmaları da aynı oluyor. Sanki bize davranışları konusunda ortak karar almış gibi davranıyorlar. Kendi evlerini göstermemek için ısrarla konuklar için düzenlenmiş evlere sürüklüyorlar. Düzenlenmiş evlerin kendi gündelik yaşamlarını sürdürdükleri evler olduğu konusunda çok ısrarcı görünüyorlar. Turizm açısından beğenilen olmayı arzuladıkları görülüyor. Hizmetin beğenilir olmasına yönelik aşırı bir çaba sunulsa da kırsal turizm aracılığı ile para kazanmayı içselleştirilmiş görünmüyorlar. Bu konuyu sürdürmek konusunda istekli olmayıp, çabaları da yapay duruyor.

Köyde yaşayanlar kendilerine yetecek kadar tarımsal etkinlikte bulunmaktadır. Ayrıca yaşlılık aylığı, daha gençlere de yaşlılara(anne-baba), baktığı bakım ücreti devlet tarafından ödeniyor. Dolayısıyla “devlet baba” ya güveniyorlar ve “*devlet baba*” dan bekliyorlar.

Köyde erkeklere saygı devam ediyor. Kadınlar hatta yaşlı kadınlar da 20 yaşlarından itibaren bir erkek ile karşılaştıklarında bekleyip erkeğin önce geçmesini bekliyorlar. Bu konuda geçmişten gelen değerlerini değiştirmemişler. Durum böyle iken geleneksel giysiler içinde gibi evli olmayan kadın ve erkeğin “*geleneksel oyunumuz*” diye dans etmeleri, kırsal turizmi çekici hale getirmek için “icat edilmiş gelenek” olarak çıkıyor karşımıza. Kadın ve erkeğin müzik eşliğinde “*yerel danslarını*” sergilemelerinin geleneklerinde olmadığını kabul ediyorlar tıpkı kadınlardan oluşan halk dansları grubu gibi. “*Kadınlardan oluşan halk dansları ekibi kurduk. Çok itiraz ettiler. Ortalık yerde oynamak ayıptı. Bunun eğlence amaçlı olmadığını anlattık*”¹². Bir köken ya da bir gerçeklikten yoksun gerçek modeller aracılığıyla yeniden türetiliyor (Baudrillard, 2014:13). Geleneksel giysiler içinde dans eden kadın ve

¹¹ O. M(Köy dışında yaşıyor).

¹² H.T.

erkeğin gerçekliği gibi. Burada dönüşüm, fiziki koşullarla (evlerin pansiyona dönmesi) ile birlikte insanlar üzerinde başlamıştır. Dönüşümün hızı ve boyutları, kültür uğraşanlarını “yerellik” kavramı üzerinde yeniden düşünmeye çağırarak ölçüde dramatiktir (Özbudun, 2005:51-72). Oysa daha yakın tarihe kadar hatta hala düğünlerde kadınlar ile erkekler bir arada eğlenemiyor. Dolayısıyla yöresel halk dansı olarak görülen bu dansın altı boş görünüyor. Köye ait başka özellikler de sanki sonradan oluşturulmuş gibi görünüyor. Bütün bu dönüşümler, Atay’ın tanımıyla geleneğin erozyonu ya da modernleşen gelenek olarak görülebilir (Atay,2005:126). Küreselleşmeye içkin olan farklılığın yeniden icadı olgusunun, kısmen yerel toplumlar düzeyinde olduğu açıkça görülmektedir (Bayart, 1999:23). Kırsal turizm kapsamında dönüştürülen köyler ve geleneksel değerler metalaştırılarak yeniden tüketiliyor. Neoliberalizm’in yaşamın tüm alanlarında yarattığı değişimler; kadın ve erkeğin kamusal alanda birlikte oynamaları gibi köyde yaşayan insanların davranışlarında kolaylıkla görülebiliyor. Başımızın üstüne buğday ve su atılması sanki sonradan icat edilmiş gelenek gibi duruyor ama bu konuda ısrarcılar. “*Bu ritüel gelin, damat ile birlikte damadın ailesinin evine girerken üzerlerine, erkeğin ailesi tarafından buğday, para, şeker ile birlikte üzerlerine atma şeklinde uygulanır. Yeni gelinin bereket getirmesi ve huzur içinde geçirmesi içindir. Bizde konukların üzerine buğday ve su atılır. Bu uygulama köye gelen her konuk için geçerli değil sadece devlet büyükleri için yapılır. Benim çocukluğumdan beri yapılır.*”¹³ Konukların üzerine buğday ve su atılması karşılaşılan bir uygulama değil ve uygulama sadece bu köye ait olabilir.

Bizim Geleneğimiz: Kırsal turizmin para kazanma aracı olarak köyde yaşayan insanlar üzerinde etkinliğini kolaylıkla görebiliriz. Köye gelenlere bakış açısı; hizmet sunan ve hizmet alan ilişkisine dönüşmüş görünüyor. Bir yandan “örtme” gibi geleneksel değerleri gençlerin önemsememesinden şikayet edilirken, diğer yandan bu değerlerin kırsal turizm sonucu değişmesine tanıklık ediyorlar. Turizmi canlı tutmak adına geleneklerinde olmayan yeni geleneklerin icat edilip uygulanmasına katkı sağlıyorlar. Dolayısıyla gelenekler, popüler tüketime hizmet etmesi amacıyla yeniden üretiliyor. Geleneksel değerler, neoliberalizm kullanım değerine dönüşüyor. Baudrillard’a göre toplumu kurtaran şey sahip olduğu zenginlikleri kötü bir şekilde kullanmasıdır. Yaşadığımız dönem geleneğin ekonomik tarafından emildiği, kapitalist dönemi belirleyecek ölçsüzlük ve aşırılığın var olduğu ekonomik bir dönemdir (Baudrillard, 2013:68). Burada evli olmayan kadın ve erkeğin “*geleneksel oyunumuz*” diye dans etmeleri, kırsal turizmi çekici hale getirmek için “*icat edilmiş gelenek*”tir. Cohen, toplulukların doğrudan toplumsal hareketlere bağlı olmasa da etnisite gibi benzer bir ihtiyaca yanıt verebildiğinden söz eder, topluluk kavramı zihinsel bir inşa sürecidir. Dolayısıyla topluluk semboliktir (Cohen,1994: 49). Nu köyde de “*bizim geleneğimiz*” dedikleri bazı uygulamalar, yeni sembollerle kırsal turizmi çekici hale getirmek için yeniden inşa edilen ve topluluk tarafından da kabul edilen değerlerdir. Burada dönüşüm sadece fiziki çevre ile sınırlı kalmamış, insanlar üzerinde başlamış ve insanların davranışlarına yansımıştır. Köken ya da gerçeklikten uzak, geleneksel giysiler içinde birlikte dans eden kadın ve erkek gibi gelenekler üretilmiştir. Burada oluşturulan uygulamalar turizm beklentisine yönelik olarak düşünülmektedir. Geleneksel örtüler, sandıklardan çıkarılarak kadın ve erkek konukların önünde dans sergisi yapılabilmektedir. Kadınlar için mahrem sayılan özel alanda (sadece kadınların olduğu), sergilenen danslar, kamusal alanda sergilenerek geçmiş uygulamaların dışına çıkılmaktadır. Connerton (2014), modernitenin hızlı ve yoğun bilgi akışı ile unutmaya ortam sağladığını ve üretim ve tüketim alışkanlıklarının hızla unutmayı tetiklediğini iddia eder. Kırsal kalkınma projeleri ile yaşanan köylerdeki değişim; eskiyi unutturarak yeni oluşumlar ortaya çıkarmaktadır.

¹³ O.M.

SONUÇ YERİNE

Günümüzde buldukları yere bağlı olarak yalıtılmış bir yaşam tarzı sürdüren topluluklar yoktur. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler ve bunların yarattığı kolaylıklar hiçbir yerde farklı topluluk bırakmamıştır. Dolayısıyla bir topluluğun kültürünü yaşadıkları çevre ile sınırlayarak analiz etmek olanaklı değildir. Yerel topluluklar küresel dünyanın etkisi altındadır. Kırsal kalkınma kapsamında oluşturulmaya çalışılan yeni oluşan sektör olan kırsal turizm; aynı zamanda öngörülemez sonuçlar da yaratabilir. Bu doğrultuda oluşturulan her yenilik, geleneksel uygulamalarda önemli etkiler yaratabilir. Yerellik farklılığını ortaya koymaya çalışırken kökenden uzak yeni farklılıklar oluşturulmaktadır.

Araştırma alanımız kırsal turizme açılmış bir köydür. Kırsal turizm ile birlikte başlayan fiziksel dönüşüm geleneklerinde de farklılıklar yaratmaya başlatmıştır. Dönüşüm yaşanmaktadır. Bu dönüşümün içinde kökeni olmayan motifler üretilmekte ve bunlar çeşitli ritüeller aracılığı ile kalıcı hale gelmektedirler. Yeniden oluşturulan geleneksel motifler, kalıcı hale getirilirken köken ile ilişkilendirilmektedir. Kökene ilişkin anlatılar sonradan oluşturulabilmektedir. Köydeki düğünlerde kadınlar ile erkekler bir arada eğlenemezken gösterinin gelenekleri olması inandırıcılıktan uzak görünmektedir. Yöresel halk dansı olarak gösterilen dansın köken ile ilişkisi olanaklı görülmemektedir. Ait oldukları topluluğun farklılığını ortaya koyma çabası; gerçeklikten uzak yeni geleneksel motifler ortaya çıkarmaktadır.

Kırsal turizm kapsamında sözde gelenekselliği korunarak dönüştürülen köyler ve kırsal turizme hizmet verecek olan köylüler ve geleneksel değerler; metalaştırılarak yeniden üretilerek tüketilmektedir. Gelenekler, popüler tüketime hizmet etmesi amacıyla yeniden üretilmektedir.

KAYNAKÇA

- Atay, T. (2005), Göl ve İnsan (Beyşehir Gölü Çevresinde Doğa-Kültür İlişkisi Üzerine Antropolojik Bir İnceleme, Kalan Yayınları, Ankara
- Bayart, J.F. (1999), Kimlik Yanılsaması, (Çev: M. Moralı), Metis Yayınları, İstanbul
- Baudrillard, J. (2013), Sessiz Yiğınların Gölgesinde (Toplumsalın Sonu), (Çev: O. Adanır), Doğu Batı Yayınları, Ankara
- Baudrillard, J. (2014), Simülakrlar ve Simülasyon (Çev: O. Adanır), Doğu Batı Yayınları, Ankara
- Bradburd, D. (1998), Being There (The Necessity of Fieldwork), Smithsonian Institution Press, Washington and London
- Boratav, P.N. (1994), Türk Halkbilimi II 100 SORUDA TÜRK FOLKLORU(İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar), Gerçek Yayınevi, İstanbul
- Çabuklu, Y. (2004), Toplumsalın Sınırında Beden, “Gelenekten Hiçbir Yere” Kanat Yayınları, İstanbul
- Callenbach, E. (2011) Ekoloji Cep Rehberi, (Çev: E. Özkan), Sinek Sekiz Yayınevi, İstanbul
- Cengiz, G., Açıkgöz, S. (2014), “*Turizmin Kültürel Peyzaj Bileşenleri ve Kırsal Kimlik Üzerine Etkisi: Nallıhan-Beydili Köyü Örneği*.”S:273-282 www.isem2014.com/Past-Conferences/papers/B4-ISEM2014ID49
- Cohen, P. A. (1999), Topluluğun Simgesel Kuruluşu, (Çev: M. Küçük), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara
- Connerton, P. (2014), Toplumlar Nasıl Anımsar? (Çev: A. Şenel), 2. Baskı, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- Connerton, P. (2014), Modernite Nasıl Unutturur? (Çev: K. Kelebekoğlu), 2. Baskı, Sel Yayıncılık, İstanbul
- Demirtaş, A. H. (2003), Sosyal Kimlik Kuramı, Temel Kavram ve Varsayımlar. İletişim Araştırmaları, 1(1), s. 123-144.

- Delaney, C. (2001), Tohum ve Toprak, (Çev: S. Somuncuoğlu-A. Bora), İletişim Yayınları, İstanbul
- Doğaner, S. (1993-1996) “Köyceğiz-Dalyan Çevresinin Coğrafi Özelliklerinin Turizm Açısından Değerlendirilmesi”. *Coğrafya Dergisi*, Sayı: 4, İstanbul.
- Eriksen, H.T.(2002), Etnisite ve Milliyetçilik, *Avesta/Sosyal Bilim*:172/8, İstanbul
- Eyerman, R. (2003), *Cultural Trauma: Slavery and the Formation of African American Identity*. (2. Baskı), Cambridge: Cambridge University Press.
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Lee, C. H.-Lee, J. H.-Han, S.Y. (1998). “Measuring The Economic Value of Eco Tourism Resources”. *The Case of South Korea. Journal of Travel Research*, 36 (4): 40-47.
- Maalouf, A. (2010), *Ölümcül Kimlikler*, (Çev: A. Bora), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Özbudun, S.(2005) “*Küreselleşme ve Gelenegi Yeniden Düşünmek*” (Haz:B.Kümbetoğlu, H. Birkalan Gedik, *Gelenekten Geleceğe Antropoloji*, İstanbul: Epsilon Yayıncılık Ltd. Hiz
- Ricoeur, P. (2012) [2000], *Hafıza, Tarih, Unutuş*. M. E. Özcan (çev.) İstanbul: Metis.
- Sahlins, M. (2010), *Taş Devri Ekonomisi* (Çev: T. Doğan, Ş. Özgün, bgst yayınları, İstanbul .
- Soykan, F.(2002), “Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Etkileri ve Türkiye”. *Türkiye Dağları I.Ulusal Sempozyumu*, 25-27 Haziran 2002, Ilgaz, Kastamonu.
- Susar, A. F. (2005).“*Etnolojik Belgeleme-Etnografik Film ve Sözlü Tarih Çalışmalarının Antropolojideki Yeri*”, (Haz:B. Kümbetoğlu ve H. Birkalan Gedik), *Gelenekten Geleceğe Antropoloji*, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Extended English Abstract

Considerable differences have been observed in the conception of sustainable development and tourism in parallel to economic, social, political and technological developments occurring in the world in recent years. Activities damaging nature which have been increasingly continuing since the 1980s in the sector of tourism, and the negative impacts of them have become the main themes of meetings, and attempts at making new tourism policies and strategies which do not threaten the future and at implementing them have been made. Ecotourism has come into prominence as an instrument of solution in development as a part of sustainable development. A sustainable community is a society of people who believe that the needs of next generations should also be met. Ecotourism assures that tourists get acquainted with local life, and gain new knowledge and experiences. It encourages the use of existing structures (such as villages, farms, mountain houses, etc) instead of reconstruction, and it protects and develops local occupations (such as farming, handicrafts).

The fact that rural tourism comes into prominence in struggling with poverty and in development as an instrument of solution, and the fact that it protects and develops local occupations of economic value (such as farming, handicrafts) differentiates people's behaviours are the research problems of this study.

This study makes an effort to understand the process of building rural tourism in the Village of Tourism which has been opened to rural tourism for rural development, and to analyse the reflections in the community within the framework of the concepts of ecotourism, neoliberalism and tradition. The study aims to focus on the explicit and implicit meanings of offering rural tourism service for the villagers and to inquire traditions.

The Village of Tourism, which is brought into prominence as one of the fields of applications of rural development, is the domain of research of this study. Most of the studies concerning rural tourism focus on how to do it better. This study is concerned with explaining the differences between “the ideal one” and “the experienced actual results” and exhibiting the life styles of the

villagers from their poverty to their traditions. It concentrates on the effects of neoliberalism hidden in the villagers' daily lives and on re-discovering the traditions.

For our research, the village was visited and conversations were made with the villagers on the basis of full day in the village. The interviews were made with primary school graduate male and female participants of 50-65 age range. Apart from that, individuals who were born in the village and who had continuing ties with the village but who had been living in Ankara were also directly interviewed. The study contained data concerning the village, open-ended interview questions and audio-visual documents (photos and sound recording) which were used with the participants' permission.

Today there are no communities leading an isolated life in their location. Scientific and technological advances and the resultant amenities have made people in every part of the world similar. Thus, it is impossible to analyse the culture of a community by restricting it to the immediate environment of the community. Local communities are under the influence of global world. Rural tourism, for which efforts are made to create for the purposes of rural development, is a new sector and it can also cause unpredictable effects. Every innovation is capable of creating important effects in application. Local traditions are re-produced under the influence of globalism. While trying to demonstrate local differences, new differences away from the origins can be created.

Villages opened to tourism are within the scope of our research. Physical transformation beginning with rural tourism also caused changes in the traditions of those villagers. The transformation is very rapid. With such rapid transformation, motifs which have no roots in the past are created, and those motifs become permanent through various rituals. The re-created traditional motifs are associated with origins while they are made permanent. The artificial reality of men and women taking part in a show in their traditional clothes are also associated with origins. Narrations concerning the origins can be constructed later. While men and women cannot have fun together in a wedding in a village, such a dance show together imposed as a tradition is hardly believable. The ties of the dance shown as local folkdance does not seem to be possible. Efforts to demonstrate their differences with globalisation lead to traditional motifs away from reality in communities. Therefore, transformation is not restricted to the physical environment only, but there is also transformation in individuals. The domain of privacy is being transformed more and more. Shows performed in a special place which is considered to be confidential (a place only for women) are now performed in public sphere.

Villages transformed by supposedly preserving their traditionalism for the purposes of rural tourism and the villagers who are to serve to rural tourism are being commodified, re-created and consumed. The reflections of neoliberalism into the villagers behaviours can easily be observed, just as the changes neoliberalism has caused in every field of life. Traditions are being re-created so that they serve to popular consumption.